

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Edvin L. dt*
Härad: *Skjotts* Adress: _____
Socken: _____ Berättat av: *äldre personer*
Uppteckningsår: *1924* Född år _____ i _____

Uppteckningen rör *"Glä katten in turman."*

Härlöv 10/12 24.

Red av Skånska Dagbladet,
Malmö.

Undertecknad tillåter mig härmed iansöka
ett par bidrag till Eder. folkminnespristävlingar.
Motiven äro från socknarna strax väster
om Trälleborg, samt utgöra noggrant upp-
tecknade berättelser från äldre personer.
Fattlagsboken från 1850-60 talet, det
öfriga något tilligore.

Med utom. Högaktning

Edvin S-Ö.

(Adr. på begäran sedermera.)

"Glä katten av tunnan."

Under fastlagstiden var det sed ungefär för ett halvsekel sedan att fästa på allskönda uppställ. Ett av de vanligaste och mest välkända var att "glä katten av tunnan". Fastlagsmåndag var sedan urminnes tid anslagen till "fremåndag" och om eftermiddagen brukade drängarna i ett byalag samlas för att göra förberedelser till leken. På en äng utanför byn upprättades en hög stång, uppställ försedd med en tvärsula, i vilken upphängdes en tunna. I tunnan brukade man i äldre tider stoppa en katt, men sedan detta var djurskyddsbyråns synpunkt så smånings förkastades, fylldes tunnan i stället med halv, gamla flaskor o. d.

Sedan tunnan upprättades, återvände var och en till sitt, sedan gemensam samlingsstund, vanligen en stund före skymningen, utsettes. Då återamlades drängarna, vederbörligen utklädda till fruktansvärda "krigare" merendels maskerade, eller tvättade i ansiktet, ridande - minst en ryttare från varje gård brukade delta i leken. Även hästarna utsmyckades med halmband runt halsen ^{och} brotliga lygstycken i huvudlag och sadelmundering. Till vapen var varje ryttare för-

bedd med antingen en gammal säbel, en "klavol" (den järnskröda delen av en plejel (=slag)) eller annat kraftigt tillhugge. 4804

Samtidigt samlades allt folk i byn i en stor ring runt om tunnan, de yngre försedda med byttor eller järnplåtar på vilka hamrades så länge "slaget" varade. Eventuellt var även spelmän närvarande och musikerade. Ryttarne började nu rida i cirkel kring tunnan; för varje gång den passerades skulle ett hugg eller "slag" mot densamma utdelas. I början högg man endast "på känn", d. v. s. endast markerade slaget, för att göra leken långvarigare. Ingen fick stanna hästen utan slaget skulle utdelas under det hästen sprang i lunk. F. ö. var det ytterst svårt att tilldela tunnan ett "dräpslag" emär de omkringstående genom ett hiskligt oväsen sökte sätta fart på hästarna, dessa voro givetvis oroliga på grund av smällarne mot tunnan och det ovana i "utömyckningen". För varje hugg svängde tunnan som en pendel och den efter-ridande fick ej alltid tillfälle att slå till. Dessutom placerades tunnan jämförelsevis högt, så att kortväxta ryttare måste resa sig i stigbyglarne vid slagens utdelande. Omsider började så en och annan "star" lossna i tunnan och nu började en spännande beringridning, ty den som slog det sista slaget så att tunnan gick

på pass sönder att innehållet ramlade ned på marken blev "kung". Ibland kunde det förekomma att en stämningen tiden dräng såkade blå "rista rapp," detta på grund av att en framför ridande blagit till två att tunnan endast hängde på en tråd "men ej gick så pass sönder att innehållet föll ur. Ibland var tunnan förstärkt (i hemlighet) på insidan. - Emellertid, när tunnan gått i spillror ("i star") eller bottnen gått ur, så att kungen var säker om sin "titel," utbröt ett vändligt jubel bland de kringstående, dessa öppnade ringen och ryttarna ordnade sig i "gärmslösch" med kungen i baken. Tåget föreståddes av en närvarande musikanter, därpå rid man kring i gårdarna, där underlyd med dryckesvar vid varje gård förekom, d. v. s. endast ryttarna, att i åskådande byfolk skyndade till den gård, i vilken "kungens" husbonde tjänade, ty där skulle den egentliga "festen" gå av stapeln.

Här redes till dans i logen, och när ryttarne gjort sin rundtur i byn (och härunder ofta blivit ganska "ankomna") installerat sina hästar resp. husbinder, lågade ^{de} män, - klädda och maskerade förtärande, - till "kungsgården." På logen hade man rymt undan och

fijet samt upphängt ett par tranlykter i taket, spelemän och folk i öfrigt
inväntade "kungen" stående. När "kungen" inkommit fattades han genast
och "hissades" några gånger under hurrarop, varefter hans ögon hastant
förbundos. Han ställdes nu mitt på logen och alla närvarande fruntim-
mer togo varandra i hand i en ring omkring honom. Nu spelade spelman-
nen en ringdans, härunder "gick ringen runt" och "kungen" skulle nu
gå ur densamma och i förbifarten taga det "kvinnas" han först fick tag i.
Denna var därmed utsedd till "drottning". Så snart "drottningen" valts
utbringades hurrarop, och musiken övergick till vals eller annan dans
varvid varje dräng bjöd upp en flicka, kungen fick emellertid ej
dansa med någon annan än "drottningen" under nattens lopp. Dan-
sen varade nämligen in på småtimmarna, endast avbruten av
försläpnad av husbondet och gäden, denna försläpnad, mest
bestående av öl eller brännvin, var emellertid ej obligatorisk.

Benämningen "kung" eller "kungsman" kunde ett dylikt parthälskung
få behålla i äratid, ibland hela livet, ibland till obehag för personen
i fråga. För att undvika detta fann man i mitten av 1860-talet
på en annan variation av leken. Den upphängda kungen
försägs med en massa träband, i allmänhet flera än antalet

ryttare. Ett av dessa band var på insidan
märket med bokstaven F. Loken tillgick
på samma sätt som förut är nämnt tillis-
tunnan började falla sönder. Var och en skulle
då försöka fånga ett tråband i sin "sabel", kun-
de ej alla få ett band skulle en "löse" (bak-
pojke) ställa sig vid tunnan och kasta ban-
den till de ryttare som blivit utan. Ban-
den uppfångades på "svärdspetsarna" och
den ryttare som fått det märkta blev
"förman". Heltä en ny titel, visserligen
ej så aktningvärd som "kung" men i
varje fall mera vanlig "i vardagslag"
än mer. I övrigt förgick det som
förut med kringridning, förplägnad
och dans, med ty åtföljande drottning-
val. Titeln drottning bibehölls fastän
hennes vis-a-vis endast var "förman".

Edvin S - dt.